

Rijksoverheid

Programma Realisatie IBDS

Jaarplan 2026

Samen de praktijk versnellen

REALISATIE
IBDS

Inhoud

Voorwoord	3
Inleiding en context	4
Onze aanpak in 2026: we maken het concreet en we gaan het samen doen	6
Samen werken aan datavolwassenheid	7
Samen werken aan het Federatief Datastelsel	9
Hoe ondersteunen en organiseren we het?	12
Tot slot	14

Voorwoord

Data zijn onmisbaar voor het oplossen van maatschappelijke opgaven en voor een goede dienstverlening, als één overheid, aan burgers en ondernemers. Daarom is de Interbestuurlijke Datastrategie (IBDS) opgesteld: om de kansen van verantwoord datagebruik te benutten en om knelpunten aan te pakken.

De IBDS vertegenwoordigt de ambities van de Nederlandse overheid op het gebied van data. Daar is in 2025 de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) als versneller bij gekomen. Met het programma Realisatie IBDS werken we interbestuurlijk aan het realiseren van de ambities uit de NDS.

Wij zien 2026 als een bijzonder jaar. We zetten stappen met het Federatief Datastelsel en de ontwikkeling van datavolwassenheid. We zien dat het werk van de afgelopen jaren zijn vruchten afwerpt, doordat de ontwikkelde hulpmiddelen steeds meer worden toegepast in de praktijk. We passen in 2026 onze ondersteuning hierop aan.

Omdat de interbestuurlijke partners samen werken aan het realiseren van de doelstellingen van de IBDS, komt een aantal van hen in dit jaarplan aan het woord. Zij zijn in hun praktijk aan de slag met wat in het programma is ontwikkeld.

In dit jaarplan benoemen we welke ondersteuning we in 2026 ontwikkelen en bieden. Zodat we interbestuurlijk concrete stappen zetten naar meer verantwoord datagebruik.

Inleiding en context

Het programma Realisatie IBDS is een interbestuurlijke samenwerking

De Interbestuurlijke Datastrategie (IBDS) is opgesteld om de kansen van verantwoord datagebruik te benutten en om knelpunten aan te pakken. De strategie werd in 2021 aan de Tweede Kamer aangeboden. Het doel: een overheid die data verantwoord gebruikt en deelt, voor het effectief aangaan van maatschappelijke opgaven en voor een goede dienstverlening.

Het programma Realisatie IBDS startte in 2022 om de ambities van de IBDS te helpen realiseren. Net als de strategie, is ook het programma Realisatie IBDS nadrukkelijk interbestuurlijk. In het programma werken gemeenten, provincies, uitvoeringsorganisaties, waterschappen en het rijk samen aan het stimuleren van verantwoord datagebruik binnen de overheid.

Het programma is gestoeld op de praktijk. Het jaagt ontwikkelingen aan, vanuit verbinding en samenwerking. Daarvoor brengt het programma partijen bij elkaar, zowel binnen als over ketens heen, en deelt het kennis en ervaringen.

We volgen onze Meerjarenaanpak

In dit jaarplan schetsen wij de projecten en activiteiten die de interbestuurlijke partners vanuit het programma Realisatie IBDS in 2026 ontplooien. Deze passen in de interbestuurlijke [Meerjarenaanpak](#), die in 2023 is vastgesteld.

De Nederlandse Digitaliseringsstrategie werkt als versneller

We verwachten dat de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) het realiseren van de IBDS een stevig impuls zal geven.

De NDS stelt een beperkt aantal prioriteiten en versnellers, waarop door bestuurders van alle bestuurslagen commitment is gegeven. Veel elementen binnen de prioriteit Data liggen in het verlengde van de IBDS, zoals het beter benutten en delen van data, het adresseren van knelpunten rondom gegevensdeling, het Federatief Datastelsel en datavolwassenheid. Het stimuleren van digitaal vakmanschap bij de overheid is een andere prioriteit van de NDS, waar het programma Realisatie IBDS aan bijdraagt. Net als de IBDS, legt de NDS de nadruk op het belang van interbestuurlijke samenwerking en cocreatie.

“Met de NDS willen we doorpakken op een bondige basisset aan maatregelen en prioriteiten. De hoofdgedachte is dat deze bijdragen aan een weerbare samenleving, een toekomstgerichte dienstverlening en een welvarende economie. Het gebruik van data is essentieel om de ambities van de NDS te realiseren.”

Nathan Ducastel voorzitter van de NDS-raad
[Bron](#) [Digitale Overheid.nl](#)

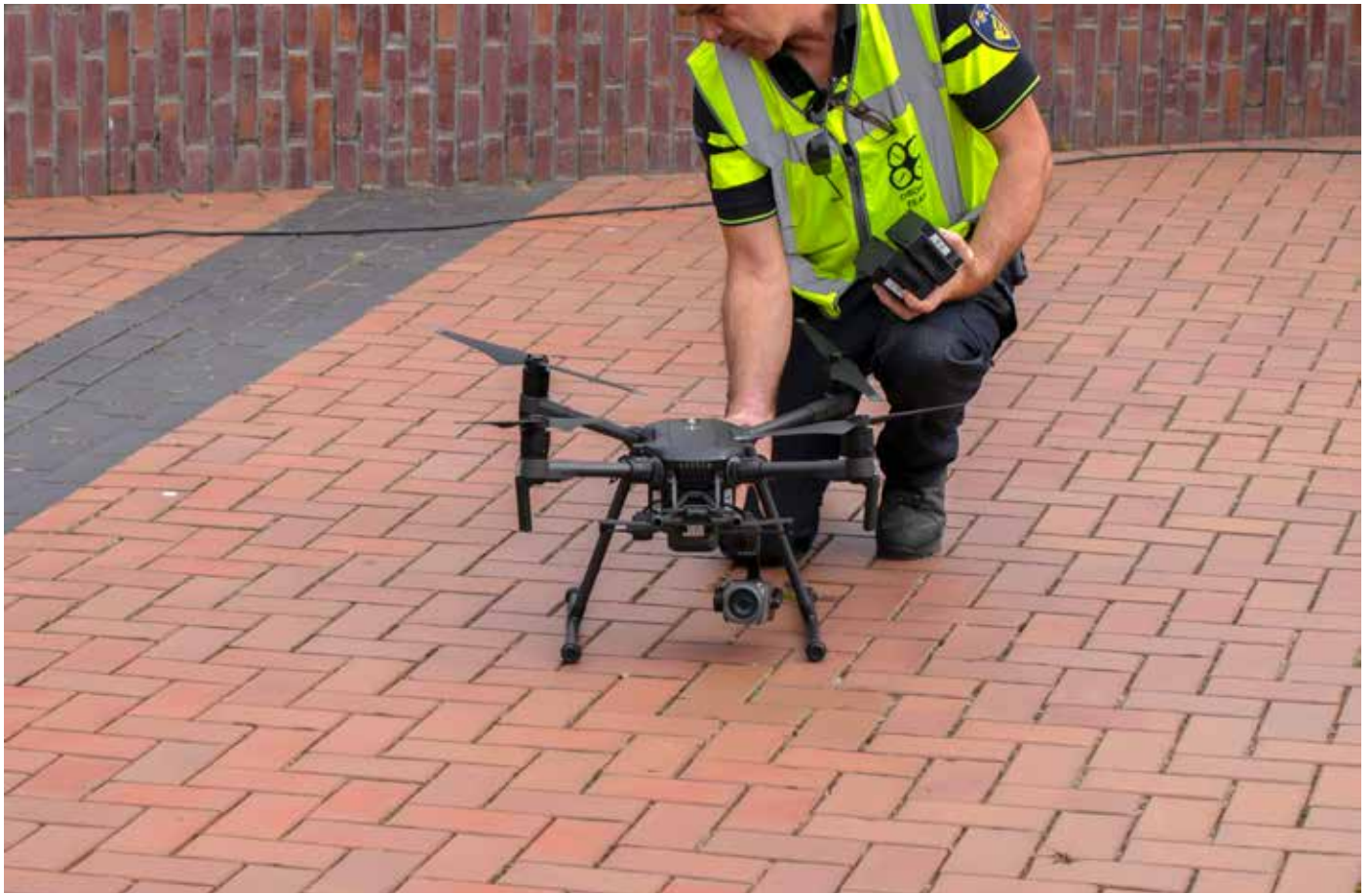
Governance: we zijn stevig verbonden met onze partners

We werken interbestuurlijk en dat zie je terug in onze governance. Het Interbestuurlijke Data Overleg (IDO) is onderdeel van het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO). Onze interbestuurlijke partners zijn vertegenwoordigd in de Klankbordgroep. Samen met deze gremia en met onze begeleidingscommissie, het Tactisch Stelseloverleg, diverse werkgroepen en community's, bepalen we continu waar we op inzetten.

We zijn trots op wat we tot nu toe hebben bereikt

Het programma Realisatie IBDS begon in een situatie die zich kenmerkte door talloze initiatieven gericht op het verbeteren van de gegevensdeling binnen de overheid. Als interbestuurlijke partners hebben we deze initiatieven samengebracht en de vele 'good practices' vertaald naar herbruikbare handvatten en hulpmiddelen. Over de grenzen van overheidsorganisaties en bestuurslagen heen. We bouwden aan de ondersteuning die nodig is op juridisch en ethisch vlak, en ook organisatorisch en technisch. Meerdere communities kwamen van de grond.

We zien een toename van het gebruik van onze hulpmiddelen in de praktijk, en krijgen steeds meer verzoeken voor ondersteuning. Bijvoorbeeld voor het toepassen van het datavolwassenheidsmodel. Kortom: er is echt een beweging ontstaan, breed gedragen binnen de overheid, waarin we samen werken aan het bevorderen van verantwoord datagebruik.

We werken vanuit een systemische aanpak: wat is er overheidsbreed nodig om de kansen van data op een verantwoorde manier te benutten? Het landschap van data binnen de overheid is dankzij ons aan het veranderen. Dat zie je met de Adviesfunctie en in het verlengde daarvan de Centrale Commissie Gegevensgebruik, als het gaat om het aanpakken van knelpunten rondom gegevensdeling. Met het Federatief Datastelsel maken we de blauwdruk voor cross-sectorale gegevensdeling.

Dit alles maakt dat we met trots terugkijken op wat we als interbestuurlijke partners hebben bereikt. Het sterkt ons in ons enthousiasme om door te gaan op de ingeslagen weg.

“De IBDS biedt concrete richtlijnen en een platform om als overheidsinstanties samen te werken aan databeleid.”

Remko van der Burght Chief Data Officer gemeente Den Haag.
Bron: IBDS e-magazine #8

Onze aanpak in 2026: we maken het concreet en we gaan het samen doen

De rode draad voor 2026: van ontwikkeling naar toepassing in de praktijk

Het moment voor opschaling is aangebroken. Met de NDS is duidelijk vastgesteld dat de vrijblijvendheid voorbij is: we gaan afspraken maken met elkaar, standaarden vastleggen en gebruiken wat is ontwikkeld. We gaan samen de praktijk versnellen.

Onze aanpak in 2026 is 'we maken het concreet en we doen het samen'. Volgens de principes van de NDS: gezamenlijk doelen vaststellen, centraal afspraken maken, decentraal uitvoeren, en elkaar aanspreken op voortgang, kwaliteit en impact.

"We weten al jaren welke kansen er liggen in het beter benutten van data. We moeten het nu gaan doen, samen. 'Grow as you go' is het adagium. Want als we niets doen, dan hebben we als overheid een lel van een probleem."

Vincent Lokin bestuurder van de Unie van Waterschappen en waterschap De Dommel. [Bron: IBDS e-magazine #9](#)

We brengen focus aan in onze aanpak, door ons in 2026 te richten op het ontwikkelen van brede ondersteuning, het vormen van de Baseline Datavolwassenheid en het verder brengen van het Federatief Datastelsel.

Uiteraard blijft cocreatie een belangrijk uitgangspunt. Uiteindelijk zijn het de overheidsorganisaties die in hun praktijk gebruiken wat is ontwikkeld. Zij ontwikkelen waar nodig door, al dan niet samen met ons. Zij zorgen ervoor dat de overheid data op een verantwoorde manier deelt en gebruikt.

*"Als rijksoverheid maken we nationale keuzes die doorwerken op regionaal en lokaal niveau. Om samenhangende en effectieve besluiten te nemen, moeten rijk, provincies, gemeenten en waterschappen dezelfde gegevens gebruiken. Eenmalig inwinnen van gegevens die meer-
voudig gebruikt worden verhoogt de kwaliteit, maakt gegevens betaalbaar en zorgt ervoor dat iedereen met dezelfde data werkt."*

Marjolein Jansen directeur-generaal Ruimtelijke Ordening ministerie VRO. [Bron: IBDS e-magazine #8](#)

Samen werken aan datavolwassenheid

Wij ondersteunen overheidsorganisaties bij het vergroten van hun datavolwassenheid. Zodat zij data stelselmatig en aantoonbaar waardengericht kunnen inzetten. Dit vraagt om maatregelen en ondersteuning op verschillende niveaus, van het inrichten van een proces voor het maken van ethische en juridische afwegingen tot het structureel beheren van datasets en aandacht voor datakwaliteit.

Een belangrijke vernieuwing waar wij in 2026 op willen inzetten, is de Baseline Datavolwassenheid. Hiermee willen we overheidsorganisaties ondersteunen bij het realiseren van een datavolwassen organisatie. We gaan verder met het ontwikkelen van kennisproducten en andere hulpmiddelen, die organisaties helpen bij hun groei. In dit hoofdstuk lichten we onze inzet op datavolwassenheid toe.

“Gegevensdeling moet ingericht worden als een proces, zodat het een vaardigheid wordt binnen heel JenV en uiteindelijk ook binnen heel de overheid.”

Ronald Damhof Chief Data Officer ministerie van JenV
[Bron: IBDS e-magazine #2](#)

De Baseline Datavolwassenheid: voor de groei naar een overheid die het potentieel van data benut

Om uitvoering te geven aan de ambities en prioriteiten van de IBDS én de NDS, is een zekere mate van datavolwassenheid nodig. Dat is echter een breed begrip. Want wanneer is een organisatie datavolwassen? Met de Baseline Datavolwassenheid willen we helder en toetsbaar maken wat minimaal verwacht wordt in de stappen die overheidsorganisaties zetten op het gebied van datavolwassenheid. Met deze Baseline kunnen organisaties hun eigen tempo bepalen en werken we collectief aan de doelen van de IBDS en de NDS.

We kiezen voor een Baseline, omdat we streven naar een effect dat vergelijkbaar is met dat van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De BIO heeft aangetoond dat een gezamenlijke baseline succesvol is om overheidsbreed verbeteringen door te voeren. We willen met de Baseline Datavolwassenheid voortbouwen op de werkwijze en ervaringen van de BIO.

In **2026** werken we aan de ontwikkeling van deze Baseline. Als interbestuurlijke partners vullen we samen de inhoud en fasering. En we onderzoeken wat ervoor nodig is om de Baseline een bindend karakter te geven, vergelijkbaar met de BIO. We zorgen dat de Baseline Datavolwassenheid voortbouwt op en invulling geeft aan bestaande kaders zoals de AVG, de Awb, het FDS en Europese dataverordeningen.

We gaan het voldoen aan de Baseline Datavolwassenheid monitoren. Met als doel inzicht en sturingsinformatie die ondersteunt bij de groei naar een datavolwassen overheid.

Om alvast een eerste indruk te geven van elementen die mogelijk passen bij het idee van de Baseline:

- Er is een verantwoordelijke voor data benoemd in het bestuur van de organisatie en er is een uitvoerder in de organisatie benoemd die verantwoord datagebruik in de organisatie oppakt.
- De organisatie meet de huidige datavolwassenheid (per organisatieonderdeel).
- De organisatie stelt op basis van de huidige datavolwassenheid een datastrategie op, inclusief de ambitie voor doorontwikkeling.
- De organisatie heeft de meest kritische databronnen in beeld (voor uitvoering van eigen primaire taken en die van ketenpartners).
- Er zijn op centraal niveau afspraken gemaakt over de inrichting van de sturing en structuur van datagovernance, waaronder het inregelen van kritische databronnen.
- De organisatie heeft een aanpak voor het versterken van de data-geletterdheid van medewerkers.
- De organisatie heeft een proces ingericht om juridische, ethische, privacy- en securityvraagstukken rondom data systematisch te benaderen.

We bieden brede ondersteuning bij de groei naar datavolwassenheid

Vanuit ons Kenniscentrum bieden we een breed scala aan instrumenten, die organisaties helpen groeien naar datavolwassenheid. De ondersteuning helpt hen om aan de Baseline te kunnen voldoen.

Het Kenniscentrum helpt overheidsorganisaties die verantwoord datagedreven willen werken met kennis, informatie over relevante opleidingen en praktijkvoorbeelden. We maken praktijkervaring van overheidsorganisaties via onze kennisproducten breed beschikbaar. Daarmee geven we invulling aan samen versnellen.

Het Kenniscentrum biedt ondersteuning voor zowel strategie als uitvoering, en de verschillende fases van datagedreven werken. Te denken valt aan kennisproducten zoals de Toolbox verantwoord data-gebruik en de Beslischulp datavolwassenheid. In **2026** bouwen we de Kennisbank verder uit. Onder meer met de Datakoers: een praktisch stappenplan waarmee organisaties per opgave of maatschappelijke taak kunnen uitwerken wat nodig is om op die opgave datagedreven te werken.

Omdat het aanbieden van instrumenten alleen niet voldoende is, richten we ook ondersteuning in waarmee overheidsorganisaties effectief gebruik kunnen maken van onze instrumenten. Denk aan trainingen, bijeenkomsten, intervisie, of hulp van derde partijen. Op deze manier komen we tegemoet aan de diversiteit aan overheidsorganisaties en stellen we hen optimaal in staat om te voldoen aan de Baseline.

“De Beslischulp datavolwassenheid biedt ons inzicht en concrete handelingsperspectieven op basis van best practices. Het is veelomvattend én praktisch.”

Leo Ancher strategisch coördinator informatie bij het ministerie van IenW. [Bron: IBDS e-magazine #9](#)

Maak ethische afwegingen bij datavraagstukken vanzelfsprekend

In **2026** zetten we ons in om het vanzelfsprekend te maken dat bij datavraagstukken een ethische afweging wordt gemaakt. Om dit te bereiken, bieden we diverse ondersteuning.

In **2026** zetten we ons in om het vanzelfsprekend te maken dat bij datavraagstukken een ethische afweging wordt gemaakt. Om dit te bereiken, faciliteren we de Community of Practice (CoP) Digitale Ethiek, een lerend netwerk van en voor overheden. En we stimuleren de toepassing van de methode Datadialoog, voor het voeren van het ethische gesprek.

“Ethische afwegingen zijn zelden zwart-wit. Juist in het grijze gebied moet je het gesprek voeren.”

Alex Corra beleidsadviseur recht en ethiek, Sociale Verzekeringsbank, en lid agendacommissie CoP Digitale Ethiek. [Bron: IBDS e-magazine #10](#)

De Datadialoog is door het programma Realisatie IBDS ontwikkeld. Het is een methodisch gesprek met alle betrokkenen over de publieke waarden achter een specifieke datatoepassing, in een concrete praktijksituatie. De methode wordt aangeboden vanuit ons Kenniscentrum.

In **2026** willen we van de community Digitale Ethiek dé plek maken waar organisaties elkaar vinden en verder helpen bij de toepassing van ethiek in hun praktijk. En waar je praktijkkennis en instrumenten kunt vinden die je kunt inzetten voor het maken van ethische afwegingen bij datagebruik. Hiervoor brengen we het bestaande instrumentarium in kaart. Ook bouwen we aan moresprudentie: eerder uitgebrachte ethische afwegingen en ethische adviezen met betrekking tot datagebruik. Zodat andere organisaties die kunnen gebruiken, en niet opnieuw het wiel hoeven uit te vinden.

De Adviesfunctie biedt hulp bij vastgelopen dataprojecten

Overheden met vragen over een vastgelopen dataproject kunnen voor juridisch, ethisch, technisch en organisatorisch **advies terecht bij de Adviesfunctie verantwoord datagebruik**. Voor elke vraag maakt de Adviesfunctie een korte integrale samenvatting van het advies, met daarin de belangrijkste juridische, ethische en technische aandachtspunten. Hiermee krijgt de eigenaar van het dataproject een advies-op-maat.

De Adviesfunctie bestaat 2,5 jaar. In die tijd zijn er bijna dertig casussen ter behandeling ingediend. Soms vanuit één organisatie, soms vanuit samenwerkende organisaties. In tien casussen is een adviesrapport uitgebracht. Deze adviezen zijn openbaar beschikbaar, zodat ze gebruikt kunnen worden door overheden met een vergelijkbare datavraag. Hiermee dragen we bij aan het oplossen van knelpunten van gegevensdeling, zoals is omschreven in de NDS.

We zijn verbonden met Europa

Het programma Realisatie IBDS is initiator, facilitator en deelnemer van het EU Datanetwerk. Dit is een informeel netwerk van overheden, dat nauw samenwerkt als het gaat om het volgen van en anticiperen op alles wat er in de EU gebeurt op het gebied van data. Uitwisseling van kennis en ervaring staat centraal.

In 2025 hebben leden van het netwerk een position paper geschreven voor de uitvraag van de Commissie naar input voor de Data Union Strategy. In **2026** willen we dit soort beïnvloeding vanuit het Datanetwerk voortzetten en versterken. Onder meer door hulpmiddelen te ontwikkelen die deze beïnvloeding ondersteunen. Ook start het netwerk met het organiseren van online themasessies.

Samen werken aan het Federatief Datastelsel

De interbestuurlijke partners bouwen vanuit het programma Realisatie IBDS aan een Federatief Datastelsel (FDS). Het federatief organiseren van data is volgens de IBDS een belangrijke randvoorwaarde om te komen tot een samenhangend, betrouwbaar en waardengedreven datasysteem. In 2026 zetten we concrete stappen waarmee we dit stelsel voor de uitwisseling van data verder brengen.

“Met het FDS werken overheden in gezamenlijkheid aan een verantwoorde manier van data delen.”

Gerda Quak plaatsvervangend secretaris-generaal ministerie van Financiën. [Bron: IBDS e-magazine # 9](#)

We zetten concrete stappen in de doorontwikkeling van het FDS

Het FDS is een afsprakenstelsel waaraan organisaties met een publieke taak deelnemen. Dit afsprakenstelsel is gericht op uniformering en standaardisering van de manier waarop data domeinoverstijgend beschreven en gedeeld wordt.

Het FDS richt zich op twee aspecten: het verbeteren van de interoperabiliteit tussen (overheids-) organisaties, ketens en netwerken, en het breder beschikbaar maken van herbruikbare data door het huidige stelsel van basisregistraties uit te breiden. Daarom richten we ons ook op de aansluiting van sectorregistraties.

Een belangrijk uitgangspunt is dat zoveel mogelijk wordt gewerkt vanuit het principe ‘data blijft bij de bron’. Verder worden een zorgvuldige omgang met beveiliging en privacy gewaarborgd. Het FDS is afgestemd op Europese kaders en wet- en regelgeving.

Sinds 2023 ontwikkelden we diverse bouwstenen en ondersteuningsproducten die organisaties helpen bij het deelnemen aan het FDS en het voldoen aan de FDS-afspraken. Het FDS sluit daarbij voor wat betreft technische interoperabiliteit aan bij de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI), door de relevante GDI-standaarden een plek te geven in de FDS-afspraken.

“De IBDS en het FDS hebben eenzelfde belang voor gemeenten. Beide mechanismen gaan heel veel aanleveren en uitzoeken wat gemeenten nu zelf moeten uitzoeken. Met name het FDS biedt een gemeente straks een aantal bouwstenen die ze niet meer zelf hoeft te maken.”

Theo Peters Chief Technology Officer VNG Realisatie.
[Bron: IBDS e-magazine #2](#)

In **2026** werken we verder aan de implementatie van het FDS. We ontwikkelen verschillende implementatiestrategieën, die zijn afgestemd op onze doelgroepen. Dit wordt ondergebracht bij het nieuw gevormde team implementatieondersteuning (meer hierover in hoofdstuk 5).

In **2026** richten we ons ook op samenwerking met leveranciers. Zij spelen immers een belangrijke rol in de adoptie en implementatie van standaarden en FDS-afspraken.

In **2026** wordt ook gewerkt aan het definiëren van afspraken voor datagebruik tussen overheid en private partijen.

De Nederlandse Digitaliseringsstrategie geeft het FDS een impuls

‘Met het Federatief Datastelsel gaan we overheidsbreed op eenzelfde manier verantwoord data delen. Nu moeten we zorgen dat iedereen aansluit.’ Zo staat het letterlijk in de NDS. De NDS gaat de verdere ontwikkeling van en de aansluiting op het FDS een flinke duw in de rug geven.

De ambitie die de overheid heeft met het FDS is groot: het is de doorontwikkeling van het huidige stelsel van basisregistraties. Het bouwen van zo’n nieuw stelsel is complex en er zijn veel afhankelijkheden. Niet alle belemmeringen kunnen wij vanuit het programma oplossen. Een aantal ligt buiten onze scope. Zo staat de huidige financierings-systeematiek gegevensdeling vaak in de weg. Ook zijn er juridische barrières die het delen van data (en daarmee aansluiting op het FDS) belemmeren.

In de NDS geven de gezamenlijke overheden aan dat ze deze knelpunten collectief gaan aanpakken. Zo komt er een gezamenlijke investeringsagenda en wordt voor onderdelen waarvoor dat nodig is, een collectieve kosten-batenanalyse gemaakt. Ook worden juridische knelpunten weggenomen en waar nodig wetgeving aangepast. We verwachten dat de aanpak van deze knelpunten, en de verdere inspanning die vanuit de NDS wordt gedaan op het verder brengen van het FDS, de doorontwikkeling van en aansluiting op het stelsel een belangrijke impuls geven.

We maken het FDS concreet met een Afsprakenstelsel en plateaus als groeipad

Een recente mijlpaal (najaar 2025) is de vaststelling door het IDO van een eerste set aan afspraken, die straks samen het Afsprakenstelsel FDS vormen. FDS-deelnemers conformeren zich aan deze afspraken. Het maakt duidelijk wat deelnemers moeten doen in hun eigen datahuishouding, waar het gaat om de aansluiting op het FDS. Denk aan het ontwikkelen en beschikbaar stellen van API's, waarmee overheden de registraties waar zij bronhouder van zijn, ontsluiten via het FDS.

We krijgen als programma vaak vragen over wat het FDS concreet inhoudt. Met dit Afsprakenstelsel maken we dat duidelijk voor de aanbieders van data. We breiden dit Afsprakenstelsel de komende jaren uit via plateaus, ook voor afnemers van data. De plateaus zijn

een collectieve lat om het stelsel georganiseerd te laten groeien. Verplichtingen en de impact daarvan worden daardoor concreet en behapbaar voor organisaties die gaan deelnemen aan het FDS.

Het geheel wordt gemonitord, zodat over de voortgang kan worden gerapporteerd. Dit stelt ons in staat om bij te sturen waar nodig en geeft inzicht in welke maatregelen, afspraken of eventuele nieuwe bouwstenen nodig zijn om ervoor te zorgen dat uiteindelijk alle overheden aansluiten op het FDS.

We starten in **2026** met het eerste plateau, voor aanbieders van data. De afspraken voor afnemers worden verder uitgewerkt. Elk plateau draagt bij aan een verdieping en verbetering van de interoperabiliteit, waarbij verantwoord datadelen gebaseerd op principes zoals data bij de bron en dataminimalisatie, het uitgangspunt is.

Op dit moment kunnen we nog niet overzien met hoeveel plateaus we uiteindelijk gaan werken. We werken de inhoud van de plateaus uit met de koplopers in het FDS. We vertalen dit in scenario's, die we voorleggen aan het IDO. Zij bepalen op welke aspecten en hoe snel we de lat steeds hoger zullen leggen.

We maken de transitie naar het FDS met deze plateaus concreet. Daarbij is het belangrijk dat we het evenwicht bewaren tussen de collectieve doelen, zoals die zijn verwoord in de NDS, en het verandervermogen van de afzonderlijke overheidsorganisaties. Samen groeien we, op een zorgvuldige manier, naar het nieuwe stelsel.

We ondersteunen organisaties bij de aansluiting op het FDS

We ontwikkelen een breed aanbod van ondersteuning, om overheidsorganisaties optimaal te helpen bij de aansluiting op het FDS. Dat uit zich in concrete producten, zoals tooling die het Afsprakenstelsel toegankelijk maakt. Daarnaast blijven we bezig met het operationaliseren van stelselfuncties. En we investeren in onze community.

We brengen organisaties bij elkaar, in ketens of op use cases, want de echte verandering kunnen we alleen gezamenlijk bewerkstelligen. Het is belangrijk dat aanbieders en afnemers van data gelijk opgaan in hun ontwikkeling, zodat de uitwisseling van data op de nieuwe, federatieve manier kan plaatsvinden.

Het Netwerk van Datastelsels als platform voor interoperabiliteit

Een van de doelen van het FDS is het bevorderen van interoperabiliteit over sectoren en datastelsels heen, via afspraken en standaarden. Daarom heeft het programma Realisatie IBDS in 2025 het initiatief genomen voor een Netwerk van Datastelsels.

Binnen dit Netwerk van Datastelsels, waarin een groot deel van de Nederlandse netwerken vertegenwoordigd is, zijn afspraken gemaakt over een gemeenschappelijke taal en raamwerk (het Europese DSSC-raamwerk). Werkgroepen zijn aan de slag om in kaart te brengen waaraan wordt gewerkt, wat overlappend of strijdig is en of bouwstenen op het juiste niveau worden vastgesteld.

Onze inzet is dat dit Netwerk van Datastelsels zich in **2026** zal doorontwikkelen tot een belangrijk platform voor interoperabiliteit. Vanwege de Europese dimensie, zal de verbinding met het EU Datanetwerk steviger worden neergezet.

Onze doelen voor het FDS in 2026

In 2026 treedt plateau 1 voor aanbieders in werking en sorteren we voor op plateau 2. We vullen samen met onze partners de inhoud van plateau 2. Daarnaast doen we experimenten die ons een beeld geven van de inhoud van plateau 3. We werken hiernaast de afspraken voor afnemers verder uit.

In 2026 begeleiden we de aanbieders van alle basisregistraties en een groot deel van de sectorregistraties naar plateau 1.

Ook ontwikkelen we in 2026 initiatieven waar vraag en aanbod bij elkaar komen en waarin we de werking van het FDS in de praktijk beproeven. We doen dit met interbestuurlijke partners zoals CBS, UWV, Belastingdienst en het ministerie van Financiën.

Daarnaast werken we in 2026 aan een aantal randvoorwaarden voor het FDS. We bouwen verder aan de FDS-catalogus. De catalogus geeft inzicht in welke partijen welke datasets aanbieden via het FDS. En welke afspraken daarvoor gelden. Uiteindelijk willen we dit doorontwikkelen naar een catalogusfunctie in het stelsel, met een systematiek waardoor organisaties niet alleen data aanbieden via het FDS, maar ook die data beschrijven en dat bijhouden.

Een andere belangrijke randvoorwaarde die we in 2026 willen realiseren is een monitoringsfunctie. Het doel is dat er structureel en geautomatiseerd monitoring gaat plaatsvinden op het stelsel, waarmee we onder meer inzicht krijgen in de volumes en kwaliteit van de data die gedeeld wordt.

Hoe ondersteunen en organiseren we het?

In dit jaarplan hebben we gekozen voor een indeling van activiteiten op het gebied van datavolwassenheid en het FDS. Vanuit het programma Realisatie IBDS wordt ook brede ondersteuning geboden, die verder gaat dan werken aan datavolwassenheid of het FDS. De brede ondersteuning die we bieden aan overheidsorganisaties, lichten we in dit hoofdstuk toe.

We bieden implementatie-ondersteuning-op-maat

Overheidsorganisaties hebben verschillende soorten ondersteuning nodig bij het vergroten van hun datavolwassenheid en het werken aan het FDS. Ons team implementatieondersteuning helpt ze daarbij. Zo geven we invulling aan ons motto voor 2026: Samen de praktijk versnellen.

In 2026 werken we verschillende implementatiestrategieën uit, die zijn afgestemd op onze doelgroepen (mede-overheden, uitvoeringsorganisaties en departementen). Dit doen we uiteraard in coë creatie, want onze doelgroepen weten zelf het beste waar zij behoefte aan hebben. Te denken valt aan begeleiding bij het gebruik van onze kennisproducten. Deze ondersteuning-op-maat past bij de beweging van ontwikkeling naar praktijk.

De werkzaamheden die we deden vanuit DiMO (Data in Maatschappelijke Opgaven) worden ondergebracht bij het team implementatieondersteuning en het Kenniscentrum. We vertalen de in DiMO opgedane ervaringen naar onze aanpak in 2026. Zoals de geleerde les dat een focus op early adopters het meest kansrijk is voor een succesvolle transitie naar een datagedreven praktijk. We willen dit in 2026 onder meer gaan toepassen voor het FDS. Met een aantal partners en een deel van de keten willen we samen concrete stappen zetten in het realiseren van het FDS.

Daarnaast geeft het team implementatie-ondersteuning in 2026 vorm aan het leveranciersmanagement dat we voor het FDS willen voeren.

Relatiemanagement

In de zomer van 2024 zetten we binnen het programma relatiemanagement op. Sindsdien hebben we de verbinding met onze doelgroepen versterkt. We onderhouden goede banden met individuele organisaties en met de koepels van gemeenten (VNG), provincies (IPO), waterschappen (UvW) en de uitvoeringspartijen, vertegenwoordigd in de Manifestgroep en Klein Lef. Ook zijn er goede contacten met de C-level functionarissen die zich bezighouden met data in de verschillende overheidsorganisaties: de Chief Data Officers en de Chief Information Officers.

*De samenleving gaat erop vooruit als
de overheid verantwoord data inzet bij haar taken*

*Als overheid benutten we het volle potentieel van data bij maatschappelijke opgaven,
zowel binnen als tussen domeinen, op een ambitieuze manier die vertrouwen wekt*

Relatiemanagement – Communitymanagement – Communicatie

Knelpunten
gegevensdeling

Data-
volwassenheid

Federatief
datastelsel

Ondersteuning aan partners

De opbouw van het programma Realisatie IBDS in 2026.

In 2026 ligt onze focus op het vergroten van datavolwassenheid, het verder ontwikkelen van het FDS, het aanpakken van knelpunten voor gegevensdeling, en op brede ondersteuning aan overheidsorganisaties.

Naast het overleg dat we voeren met de partners in onze governance-structuur, zorgt relatiemanagement ervoor dat we als programma stevig zijn verankerd in de overheid. Hierdoor kunnen we de inhoud van ons programma nog beter afstemmen op de behoeftes van onze doelgroepen. En doen we recht aan het interbestuurlijke karakter van de IBDS.

We communiceren stelselmatig vanuit de maatschappelijke opgave en de actualiteit. Waarbij vooral de interbestuurlijke partners het verhaal vertellen. De IBDS-Stelseldag, die we ook in 2026 weer organiseren, is een belangrijk podium hiervoor. Net als onze e-magazines.

“Het besef groeit dat we het datafundament op orde moeten krijgen en dat dat belangrijk is voor onze bedrijfsvoering, en uiteindelijk de kwaliteit van de dienstverlening”

Marco Kleinherenbrink Chief Data Officer UWV.
[Bron: IBDS e-magazine #10](#)

“Nu we als overheid steeds meer datagedreven werken, is er gelukkig meer aandacht voor datakwaliteit, semantiek, datadelen en datatoepassingen. Stuk voor stuk thema’s waar CDO’s zich mee bezig hebben te houden. De IBDS helpt ons om deze thema’s nader te onderzoeken en vorm te geven.”

Vanessa Visser Chief Data Officer Kamer van Koophandel.
[Bron: IBDS e-magazine #3](#)

Communicatie

Het programma Realisatie IBDS staat voor een veranderopgave, waarin we overheidsorganisaties ondersteunen bij de overgang van ontwikkeling naar praktijk. Daar hoort uiteraard een doordachte communicatiestrategie bij. We communiceren op drie niveaus:

1. Diepe communicatie: zodat onze afzonderlijke producten en diensten goed vindbaar zijn voor onze partners.
2. Brede communicatie: voor het vergroten van de bewustwording rond nut en noodzaak van verantwoord datadelen.
3. Corporate communicatie: voor een brede naamsbekendheid van de IBDS.

Tot slot

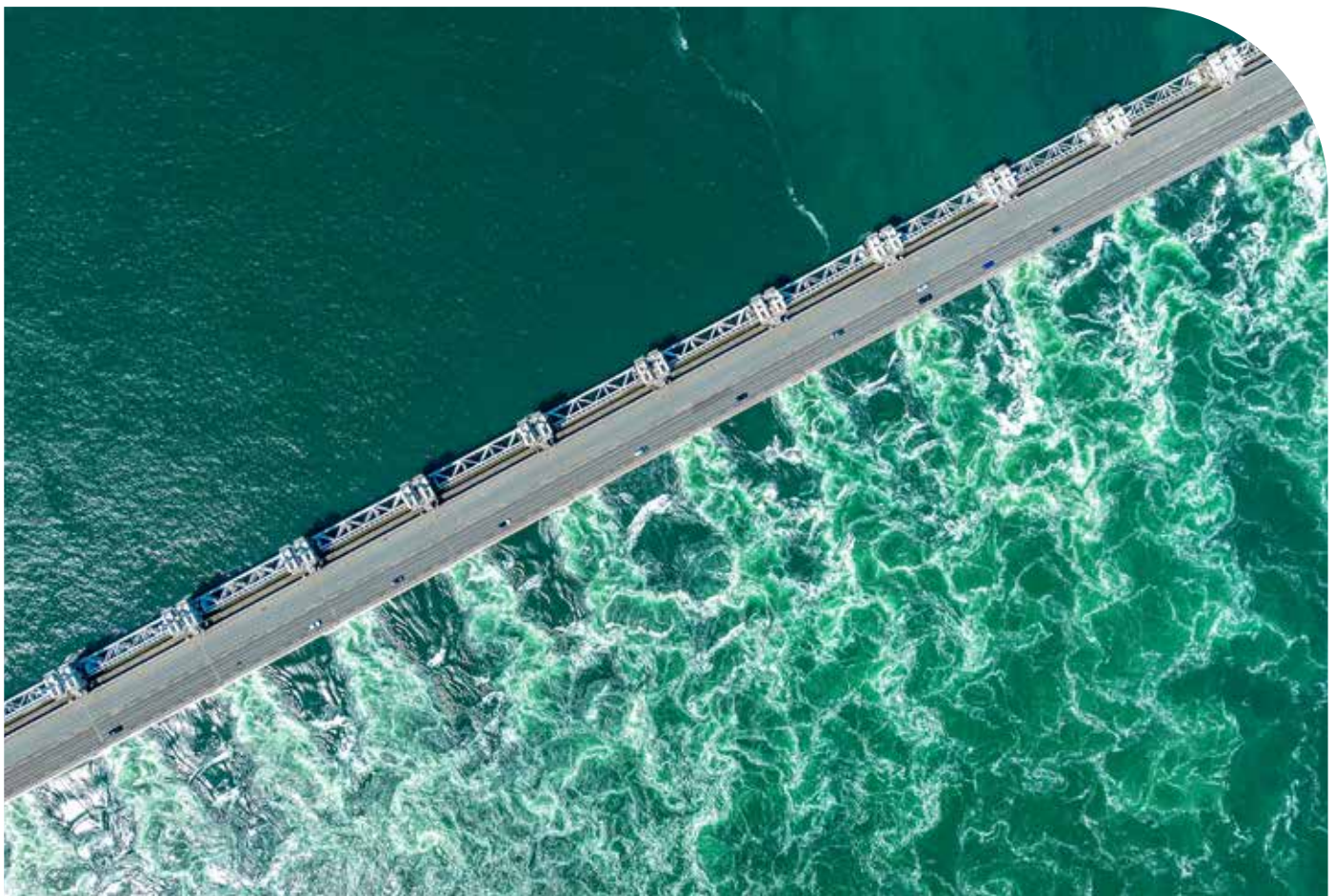
Met dit jaarplan schetsen we de koers van het programma in 2026. ‘We maken het concreet en we doen het samen’ is daarin de rode draad. Met als doel: samen de praktijk versnellen. De Baseline Datavolwassenheid en de plateaus voor het FDS geven meer richting en houvast in de stappen die overheidsorganisaties zetten naar meer verantwoord data delen, voor het oplossen van maatschappelijke opgaven en een betere dienstverlening en uitvoering.

Als interbestuurlijke partners werken we samen in het programma Realisatie IBDS aan het FDS en aan datavolwassenheid van de overheid. Na een aantal jaren van bouwen, is het nu tijd voor de volgende stap: we gaan van ontwikkeling naar toepassing in de praktijk. Het programma stimuleert en ondersteunt overheidsorganisaties om alles wat is ontwikkeld, in de praktijk te brengen. Tegelijkertijd bouwen we als interbestuurlijke partners door aan het fundament dat nodig is voor verantwoord data delen.

Het is uiteindelijk aan de overheidsorganisaties zelf hoe snel zij stappen zetten. Het is aan het programma om hen daar zo goed mogelijk bij te ondersteunen.

“Het belangrijkste vind ik dat gebruik van data ervoor zorgt dat we de maatschappelijke opgaven die we hebben als lenW gewoon makkelijker en beter kunnen realiseren. En dat we dat doen op een solide en nette manier.”

Marianne van den Boogaart Chief Data Officer ministerie van lenW. [Bron: IBDS e-magazine #7](#)

Het is tijd om door te pakken, laten we het samen doen!

Publicatiedatum: november 2025

Bijlage

Realisatieplan met projectcharters, aan te vragen bij:
TeamIBDS@ICTU.nl

Contact

E-mail TeamIBDS@ictu.nl
Internet RealisatieIBDS.nl